

De ce și-a dorit Hitler să fie musulman

Atatürk i-a fost maestru și a servit ca model planurilor și viselor lui Hitler

Autor: Dominic Green

Translator și redactor: Victoria Sara Dazin

ATATÜRK ÎN IMAGINAȚIA NAZISTĂ

de Stefan Ihrig

Cei familiarizați cu elementele de bază ale istoriei germane în timpul Primului Război Mondial sunt conștienți de legăturile sale strânse cu Imperiul Otoman și, ulterior, cu Noua Turcie fondată de Mustafa Kemal Atatürk. Cu toate acestea, nu a existat o cercetare aprofundată și sistematică a acestei relații, a alianței și a consecințelor acesteia. Stefan Ihrig a adus dovezi despre admirația naționaliștilor germani, și bineînțeles a naziștilor, față de Kemal și politicile genocide ale Tinerilor Turci.

La începutul carierei sale, Adolf Hitler a fost inspirat de la Benito Mussolini, dar un model la fel de important pentru Hitler și naziști a fost aproape în întregime neglijat: Mustafa Kemal Atatürk, fondatorul Turciei moderne.

Hitler a fost profund interesat de afacerile turcești după 1919. El nu numai că a admirat, ci și a căutat să imite construcția radicală a unei noi națiuni de către Atatürk din cenușa înfrângerii din Primul Război Mondial. Hitler și naziștii au urmărit îndeaproape cum Atatürk a sfidat puterile occidentale și au modelat Putsch-ul de la München într-o mare măsură după rebeliunea lui Atatürk de la Ankara. Hitler a remarcat mai târziu că, în perioada de după Marele Război, Atatürk a fost maestrul său, el și Mussolini studenții săi.

În timp ce naziștii s-au luptat prin anii 1920, Atatürk a rămas „steaua în întuneric” a lui Hitler, inspirația lui pentru a reface Germania după linii naționaliste, laice, totalitare și exclusive etnice. Nici nu a scăpat de atenția lui Hitler cu cât de nemilos au tratat guvernele turcești minoritățile armenе și grecești, pe care naziștii influenți le comparau direct cu evreii germani. Noua Turcie, sau cel puțin acele aspecte ale ei pe care naziștii au ales să le vadă, au devenit un model pentru planurile și visele lui Hitler în anii care au precedat invazia Poloniei.

Germania și Turcia au fost aliați apropiați în timpul Primului Război Mondial. Cum a apărut această alianță? A avut o semnificație specială?

Cel puțin din anii 1890, Germania și Imperiul Otoman au fost aproape și adesea aproape într-o stare de cvasi-alianță. În multe privințe, cele două state au avut o relație specială. Așadar, alianța din Primul Război Mondial nu a fost o coincidență. Dar nici nu a fost predeterminat. Nu toți tinerii turci erau germanofili și mulți din Germania credeau că otomanii ar fi o răspundere mai degrabă decât orice altceva. Dar au fost mulți alții care au considerat că ținuturile otomane sunt la fel de importante pentru viitorul Germaniei. Și au fost aceia, inclusiv împăratul, care au crezut că un jihad, declarat și condus de otomani, va fi un atu în războiul mondial.

Deci, este sigur să spunem că istoriile imperiilor otoman și german până la ascensiunea naziștilor la putere și apariția lui Kemal ca o figură de frunte în Turcia din 1922 au fost paralele?

În realitate, nu. Nu erau paralele. Cu toate acestea, au fost mulți de ambele părți care le-au văzut oarecum paralele. Când Primul Război Mondial s-a încheiat, totuși, mulți germani au văzut ceea ce se întâmplă cu turcii ca fiind paralel cu propria lor situație. Ambii au fost perdanți ai Primului Război Mondial, ambii supuși tratatelor de pace punitive. În această situație percepută paralelă a început fascinația ziarelor germane de centru spre extremă-dreapta și a publicului.

Germania era încă șocată de pierderea războiului și se temea de un tratat de pace punitiv impus de Antanta. Într-o stare de depresie naționalistă, în Anatolia au început să se desfășoare evenimente care au stârnit pasiunea și visele naționaliștilor germani. Sub Mustafa Kemal, turcii au rezistat propriului „Versailles turcesc”, Tratatul de la Sevres. Ei au preluat toată Antanta, precum și

armata greacă și chiar și-au sfidat propriul guvern la Constantinopol. Ceea ce se întâmpla în Anatolia a fost ca un vis naționalist devenit realitate pentru mulți din Germania. Naționaliștii germani și naziștii au crezut în special că Germania ar trebui să copieze ceea ce făceau kemaliștii.

Se pare că inițial Hitler a fost influențat de exemplul lui Mussolini. Dar acum, susțineți că nu a fost doar Mussolini, ci și Kemal Atatürk. Întâmplător, în cazurile ambilor conducători, anii critici au fost 1922-23. Ai spune că acei ani au fost critici și pentru Hitler?

Atunci a formulat de fapt ideologia din spatele mișcării naziste?

Într-un fel, naziștii, ca mișcare politică, au crescut cu Atatürk. Războiul de independență al Turciei a coincis cu întemeierea partidului nazist și cu primii ani ai nazismului. Iar războiul lui Atatürk a fost un eveniment mediatic major la începutul Republicii Weimar. A fost unul dintre cele mai importante subiecte de știri și cu siguranță cel mai important subiect de știri străine din presa germană în anii 1919-1923.

Fascinația naziștilor pentru Atatürk provine din această perioadă, începutul anilor 1920. Naziștii, la fel ca alți naționaliști germani, au discutat despre „soluții turcești” la problemele germane – în principal centrate pe problema revizuirii Tratatului de la Versailles și a stabilirii unui alt tip de guvern sub un lider puternic. Mai ales în lunile care au precedat Putsch-ul lui Hitler de la sfârșitul anului 1923, modelul turc a influențat naziștii și a creat o atmosferă care i-a făcut pe naziști să creadă că este timpul să acționeze acum. Acest lucru este dovedit și de dezbaterile din timpul procesului din 1924 al putschiștilor. Aici Hitler sa referit direct la modelul său, Atatürk, și l-a pus mai sus decât Mussolini.

Da, rezistența Antantei și revizuirea unui tratat de pace de la Paris i-au fascinat pe naziști. Dar asta nu a fost tot. Mai era și faptul că Turcia „scăpase” de majoritatea minorităților sale, mai întâi armenii în timpul Primului Război Mondial și al doilea dintre majoritatea grecilor în schimbul de populație din Tratatul de la Lausanne. Și, în sfârșit, pentru naziști, ceea ce se întâmpla în Turcia în anii 1920 și 1930 a fost o restructurare și o reconstrucție cu succes a țării pe linii naționaliste/rasiale. Pentru ei a fost un exemplu a ceea ce ar putea realiza un stat pur național sub un lider puternic.

Deci Hitler a fost oarecum influențat de Atatürk. A fost Atatürk, poate în tinerețe, influențat de personalități importante ale Imperiului German? De asemenea, știm ce credea Atatürk despre Hitler până la moartea sa în 1938?

Să nu ne lăsăm păcăliți: ceea ce descriu în cartea mea a fost partea nazistă și a fost o poveste de dragoste unilaterală. Din câte îmi dau seama, Atatürk nu a făcut reciproc; îl vedea pe Hitler ca pe un om periculos. Imediat după moartea lui Atatürk, un articol a fost publicat într-un ziar german. S-a discutat despre calitățile conducătorului unei națiuni, ce trebuia să facă pentru a merita să conducă. Articolul sublinia, cu tărie, că liderul perfect trebuia să lucreze pentru pace în străinătate pentru a-și sluji națiunea. Pacea a fost mesajul central. Iar autorul a fost, cel puțin conform lucrării, însuși Atatürk. A tipări un astfel de articol

nu a fost doar o ruptură clară cu imaginea dominantă a lui Atatürk în cel de-al treilea Reich, a fost și un fel de act de rezistență față de Hitler.

Dar alte personalități turcești de top, cum ar fi Enver Pașa și alții? Au fost impresionați într-un fel sau altul de Germania?

Enver Pasha a fost într-adevăr influențat de Germania, de istoria sa recentă, de politică, de literatură și de armată. Dar invers, lucrurile au stat altfel: Tinerii Turci nu erau foarte importanți pentru naziști. Atatürk era primordial. Cu toate acestea, unele dintre politicile și moștenirile lor, cum ar fi „curățarea etnică” și genocidul armean dinainte de Războiul de Independență, au fost importante și au fost, în viziunea nazistă, o condiție prealabilă majoră pentru succesul lui Atatürk în acel război. Iar expulzarea grecilor a fost o a doua condiție prealabilă, în viziunea nazistă, pentru succesul în continuare al reconstrucției Turciei pe linii naționale. Ambele au fost pentru naziști ceva ca un „pachet”. Ceea ce era important pentru ei a fost că minoritățile etnice – pe care ei și alți naționaliști germani le percepeau ca fiind „evreii” – dispăruseră.

În viziunea naziștilor despre Noua Turcie, toate acestea nu ar fi fost posibile dacă Turcia nu ar fi „scăpat” de minorități. În acest mod, naziștii și alți naționaliști germani au reușit să înfățișeze Noua Turcie a lui Atatürk ca un caz de testare pentru reconstrucția etnic-rasială la scară largă, un caz de testare care pentru ei a semnalat puterea unui asemenea nou stat național epurat de minorități, un caz de testare care nu numai că și-a reafirmat propriile convingeri în puterea stărilor curățate etnic, dar a arătat diferite modalități de a realiza acest lucru.

În ce măsură Atatürk și noul stat al Turciei au fost știri principale în presa germană din anii 1920 și mai ales după 1933?

Relația cu închipuita Turcia a naziștilor s-a schimbat și ea în aceste două perioade. La începutul anilor 1920 (până în 1923/1924), perioada fondatoare a nazismului, Atatürk și kemaliștii au fost un model de urmat pentru „acțiunea națională”. Cu toate acestea, Atatürk, în imaginația naționalistă germană, reprezenta prinderea violentă a puterii, războiul împotriva Puterilor Antantei (și Greciei), precum și războiul civil. După eșuarea lui Hitler Putsch de la sfârșitul anului 1923, acesta nu a mai fost un model bun de menționat public, deoarece naziștii încercau acum să câștige puterea într-un mod legal; în această perioadă Mussolini a fost un punct de referință mult mai bun pentru ei.

În 1933 totul s-a schimbat. Acum fandom-ul naziștilor despre Atatürk și „Noua sa Turcie” ar putea fi exprimat din nou deschis. Și chiar în primul an al „Al Treilea Reich”, în 1933, naziștii și-au sărbătorit modelul Turcia într-o varietate de moduri. Unul dintre ei a fost Hitler, care l-a numit pe Atatürk „steaua sa strălucitoare în întuneric” – o expresie care urma să devină linia oficială a Turciei în cel de-al treilea Reich.

În timpul celui de-al Treilea Reich, admirația nazistă față de Turcia a fost ridicată la ceea ce s-ar putea numi o „înfrățire” cu cel de-al Treilea Reich – Noua Turcie și Noua Germanie au fost portretizate ca „state gemene”, iar kemalismul și național-socialismul ca mișcări gemene, similare în aproape orice modă. La început, însă, multe texte și politicieni au subliniat că „Noua Turcie” era mult mai înainte pe calea

reconstrucției naționaliste (völkisch) decât Noua Germanie. Naziștii au promis că vor face tot posibilul pentru a ajunge din urmă în curând.

În acest proces de înfrățire discursivă, textele naziste și politicienii au descris Noua Turcie ca un exemplu de succes al noului tip de stat național. Aceștia au subliniat rolul de conducere al lui Atatürk, faptul că Noua Turcie s-a născut în război, că era un stat vibrant care se construiește din nou din cenușa unui vechi imperiu și că totul era posibil pentru că „scăpase” de minoritățile sale. *Naziștii au inclus în lectura istoriei etnice genocidul armean, precum și schimbul de populație greco-turcă, dar au ignorat în mare măsură faptul că mai erau minorități rămase în Turcia după 1923. În viziunea lor, Noua Turcie a fost un exemplu de stat-națiune perfect „curățat”.*

Am fost surprins când am citit că Atatürk a murit a doua zi după infama Kristallnacht. Au fost cele două evenimente legate în vreun fel?

Evenimentele în sine nu au fost legate, dar amândoi s-au întrecut pentru atenția presei în zilele care au urmat. Pogromul împotriva evreilor din Germania nu a fost un subiect de știri ușor pentru naziști, care au vrut în același timp să justifice și să minimizeze ceea ce s-a întâmplat. Pe de altă parte, Atatürk a fost un subiect german favorit interbelic. Și astfel și moartea lui a devenit ceva asemănător unui eveniment media în cel de-al Treilea Reich.

Într-un fel, este ciudat că Hitler l-a admirat pe Atatürk. Adică, el și ceilalți naziști nu i-au văzut pe non-europeni într-o lumină pozitivă. Cum de Turcia a devenit o excepție?

Naziștii aveau o viziune mai diversă când era vorba despre lumea mai mare, atunci se presupune adesea. Când a fost vorba de țări străine care nu se aflau în raza imediată a expansiunii naziste, rasa nu a fost cel mai important factor. Și Turcia era suficient de departe pentru ca naziștii să nu fie o „problemă rasială”. Cu toate acestea, după legile de la Nürnberg, unele state, inclusiv Turcia, au întrebat guvernul german ce înseamnă pentru ei legile și conceptul arian. Răspunsul a fost că, în afara Germaniei, categoriile importante erau europene și non-europene, mai degrabă decât ariene și non-ariene. Și din moment ce Turcia s-a străduit să fie europeană și Germania a susținut-o pe această cale, Turcia a fost o țară europeană pentru al treilea Reich. În mod involuntar, acest lucru ne amintește puțin de dezbaterile referitoare la Turcia care caută aderarea la Uniunea Europeană în urmă cu mai bine de un deceniu.

Există și alte exemple în care considerentele rasiale și politice au produs rezultate mixte și ciudate. Grecii și armenii au fost adesea priviți ca similari cu evreii în textele antisemite, rasiale și naziste, dar în același timp erau priviți ca arieni sau cel puțin europeni. Mai ales când vine vorba de armeni, acest lucru a produs rezultate ciudate.

Principalul subiect al cărților tale este un domeniu istoric destul de necunoscut, nu-i așa? Cu toate acestea, de multe ori, au fost ridicate întrebări cu privire la măsura în care ofițerii și oficialii germani au fost

martori la genocidul armean. Unii susțin că ceea ce au văzut germanii atunci a rămas în mintea lor când a fost vorba de așa-numita Soluție Finală din al Doilea Război Mondial. Pe scurt, Hitler și naziștii au împrumutat metode din Turcia lui Ataturk?

Viziunea nazistă asupra Noii Turcie a lui Ataturk a fost una foarte selectivă. Aproape tot ceea ce intra în conflict cu idealurile și obiectivele naziste a fost fie minimizat, fie ignorat. Emanciparea femeilor a fost un astfel de subiect; a fost menționat în treacăt, dar nu considerat mai demn de remarcat. Politica externă destul de pașnică a lui Ataturk a fost, de asemenea, înțeleasă greșit intenționat.

Acum, când era vorba de minorități, acesta a fost un subiect amplu și important pentru naziști și pentru Germania interbelică în general. Cea mai recentă carte a mea – „Justifying Genocide” – discută acest lucru mai pe larg și mai detaliat. Este suficient să spunem aici că atât pentru naziști, cât și pentru mulți dintre naționaliștii germani care vorbeau despre evenimentele din 1915 mai târziu, în anii 1920, precum și în anii 1930, acesta a fost clar ceea ce înțelegem astăzi ca „genocid” – au folosit termeni diferiți, dar nu există nicio ambiguitate în înțelegerea lor a ceea ce sa întâmplat. Pentru viziunea nazistă a lui Ataturk, ceea ce era important în această privință era că textele Germaniei interbelice, ale naziștilor și ale altor naționaliști germani, descriu adesea „anihilarea armenilor otomani” ca precondiție crucială pentru dublul succes al Ataturk: 1. Revizuirea prin război a Tratatului de la Sevres și înlocuirea acestuia cu Tratatul de la Lausanne; 2. Reconstruirea și construirea Turciei – orașele sale, fabricile, drumurile, statul etc. – cu o viteză atât de uluitoare. Așadar, admirația lor pentru „Noua Turcie” imaginată a avut în mod clar nuanțe etnice radicale și implicații etno-politice clare.

Este adevărat că Hitler le-a spus comandanților săi: „La urma urmei, cine vorbește astăzi despre anihilarea armenilor?” pentru a împiedica funcționarii săi să aibă îndoieli cu privire la persecuția evreilor?

Citatul pe care îl menționezi a fost adesea contestat și dezbateră dacă Hitler a spus sau nu asta ne-a distras de multă vreme de la întrebările mai importante: Cât de multe știa Germania despre genocidul armean și ce a făcut ea cu aceste informații? Dezbateră în curs despre recunoaștere și negare a ținut genocidul armean într-o situație de ostatic timp de aproape un secol și, de asemenea, a făcut ca acesta să fie adesea doar o notă de subsol marginală a istoriei europene și mondiale mai ample în relatările și analizele noastre ale vremii. Cu toate acestea, era extrem de important la acea vreme, de asemenea și poate mai ales în Germania. Nu numai că Germania era strâns legată de ea ca stat și aliat al otomanilor, ci și mulți dintre oamenii săi ca diplomați, ofițeri și soldați. Faptul că Imperiul Otoman a atras atât de multă atenție în sfera publică și politică germană deja înainte de 1915 a legat, de asemenea, Germania de genocidul armean mai strâns. Și, în sfârșit, așa cum arăt în cea mai recentă carte a mea, a avut loc o mare dezbateră despre genocidul german despre genocidul armean la începutul anilor 1920, care aduce întreaga problemă într-un deceniu de la ascensiunea lui Hitler la putere. Genocidul armean a fost atât

din punct de vedere cronologic, cât și geografic vorbind, mult mai aproape de Germania și de al Treilea Reich decât se presupune de obicei.

Ceea ce încerc să arăt în cartea mea despre Germania și armeni – „Justificarea genocidului” – este mai puțin despre a argumenta că naziștii au fost inspirați de genocidul armean, ci să arăt cât de multe cunoștințe despre genocidul armean existau în Germania în perioada interbelică. perioadă. În primul rând, *trebuie să subliniem că naziștii nu au avut nevoie de un profesor când a fost vorba de uciderea evreilor. Nici o responsabilitate nu poate fi transferată din Germania, nici o responsabilitate nu poate fi transferată din Germania celor care au comis genocidul armean.*

Cercetările mele arată că genocidul era mult mai „conceput” deja înainte de venirea lui Hitler la putere decât presupunem în mod normal. Și toate acestea înseamnă, de asemenea, că un proces de „reconciliere cu trecutul” nu este o garanție automată pentru concluziile corecte, morale. Și înseamnă, de asemenea, – iar citatele din ziarele naziste arată acest lucru – că și naziștii au știut despre genocidul armean încă de la început. Au existat și legături personale, dar cel mai important a avut loc această mare dezbatere despre genocid tocmai în anii care au fost anii formativi ai mișcării naziste. *Nu există o distanță mare în timp și loc între genocidul armean și Holocaust, așa cum a sugerat atât de des - și este timpul să ne dăm seama ce înseamnă acest lucru pentru viziunea noastră atât asupra istoriei germane, cât și asupra umanității și asupra capacității ei de a raționaliza uciderea unor oameni nevinovați.*

Ai spune că cartea ta este în primul rând despre Germania nazistă și Hitler, sau se poate trage și concluzii cu privire la afinitatea lui Kemal și nou-înființată Republică Turcă cu ideologia nazistă?

Naziștii au suflat disproporționat ceea ce era similar și ceea ce doreau să vadă ca fiind similar. Dar subliniază un lucru: Atatürk și proiectul său au fost ceva nou, în principiu. Și în cea mai mare parte a anilor 1920 și 1930 nu a fost clar în ce direcție urma să meargă, cel puțin nu pentru mulți observatori din străinătate. Noutatea și ambiguitatea proiectului kemalist timpuriu este cea care a făcut posibil ca naziștii (și, de asemenea, fasciștilor italieni) să perceapă Turcia ca un sistem care era legat de ei înșiși și de politica și aspirațiile lor.

După prăbușirea Germaniei naziste în 1945 și legăturile puternice care s-au creat între Turcia postbelică și SUA și NATO, turcii au tăcut despre intimitatea lor cu Germania nazistă? Cum au gestionat distrugerea Germaniei?

Pentru naziști, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Turcia semăna mai degrabă cu Spania lui Franco – de asemenea, nominal neutră, dar și mai mult de partea Axei. Ca și Spania, se așteptau ca Turcia să li se alătore la un moment dat în viitor, ca și Spania, ei simțeau – cel puțin de multe ori în timpul războiului – că se pot baza pe Turcia. Aceasta a inclus transportul de resurse vitale din Turcia, dar a însemnat și că, din punct de vedere politic, al Treilea Reich a văzut în Turcia un

guvern în care putea avea oarecum încredere și pe care îl percepea ca înrudit/asemănător cu ei.

Pentru turci, însă, al Doilea Război Mondial și rolul lor în el au fost o altă chestiune. Era în principal despre a te feri de asta. Deși au existat momente în care flirtul unor părți ale guvernului și societății cu cel de-al Treilea Reich părea să deschidă posibilități de colaborare mai strânsă, o colaborare atât de strânsă nu s-a materializat niciodată.

În lumea postbelică, relațiile dintre Germania și Turcia au rămas strânse, mai ales din cauza numărului mare de imigranți turci care trăiesc în Germania. Ați spune că acest tip de „intimitate” între cele două țări își are rădăcinile în perioada de dinainte și de la mijlocul războiului?

Aș avertiza împotriva identificării tradițiilor și conexiunilor prea ușoare și directe. Imaginea turcilor s-a schimbat adesea și adesea fundamental în ultimul secol – la fel ca, de exemplu, și cea a grecilor din Germania. Chiar dacă Turcia era departe din punct de vedere geografic, ea fusese conectată prin multe legături diferite de mult timp cu Germania. Din acest motiv s-au putut stabili din nou relații strânse. Dar o mare parte din istoria de dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial, când vine vorba de Turcia, a fost de mult uitată. Când vine vorba de imagini și relații între diferite popoare și discursuri mediatice, ciclurile în schimbare par a fi foarte rapide și adesea foarte radicale. Stereotipurile și imaginile naționale par să aibă o viață mult mai scurtă decât se presupune adesea. Poate că imaginile de lungă durată ale vrăjmășiei sau proximității pe care le cunoaștem sunt mai degrabă o excepție decât o regulă.

„A fost ghinionul nostru să avem o religie greșită”, s-a plâns Hitler arhitectului său Albert Speer. „De ce trebuia să fie creștinismul, cu blândețea lui?” Islamul era o religie Männer — o „religie a oamenilor” — și, de asemenea, igienic. „Soldații islamului” au primit un rai războinic, „un adevărat paradis pământesc” cu „houris” și „vin curgând”. Aceasta, a susținut Hitler, era mult mai potrivită pentru „temperamentul germanic” decât „murdăria evreiască și ticăloșia preotească” a creștinismului.

După 1917, falimentul, înfrânt și cosmopolit Imperiu Otoman s-a contractat într-un puternic stat național „turanic”. La începutul anilor 1920, noua Turcie a fost prima putere „revisionistă” care a renunțat la sistemul postbelic, reluând terenurile pierdute de pe coasta Siriei și controlul asupra strâmătorii Dardanele. Hitler, scrie Ihrig, a văzut Turcia ca modelul unui „stat modern prosper și völkisch”.

În anii 1920 și 1930, publicațiile naziste au lăudat Turcia ca prieten și precursor. În 1922, de exemplu, ziarul săptămânal al Partidului Nazist, Völkischer Beobachter, l-a lăudat pe Mustafa Kemal Atatürk, „Tatăl turcilor”, ca pe un „om adevărat”, întruchipând „spiritul eroic” și Führerprinzip, sau principiul *führer*, care cerea ascultare absolută. Subordonarea islamului de către Atatürk față de stat a anticipat strategia lui Hitler față de creștinism. Naziștii au prezentat Turcia ca fiind mai

puternică pentru că și-a masacrat armenii și și-a expulzat grecii. „Cine”, a întrebat Hitler în august 1939, „vorbește astăzi despre exterminarea armenilor?”

ISLAMUL ȘI RĂZBOIUL GERMANIEI NAZISTE **de David Motadel**

„Motadel descrie în mod viu relațiile naziste ale muftiului... Cercetată impecabil și scrisă clar, cartea [sa] ne va transforma înțelegerea politicilor naziste care au fost, scrie Motadel, unele „dintre cele mai viguroase încercări de a politiza și instrumentaliza islamul din istoria modernă”. — Dominic Green, Wall Street Journal

„Tratamentul de către Motadel a unui segment neplăcut al istoriei moderne musulmane este pe cât de revelator, pe atât de nuanțat. Puterea sa nu constă doar în relatarea sa erudită despre percepția nazistă asupra islamului, ci și în ilustrarea modului în care Aliații au folosit exact aceeași tactică pentru a-i aduna pe musulmani împotriva lui Hitler. Cu spectrul lui Isis bântuind lumea, acesta conține lecții din istorie pe care toți trebuie să le învățăm.” – Ziauddin Sardar, The Independent

În cea mai crucială fază a celui de-al Doilea Război Mondial, trupele germane, luptând în regiuni atât de îndepărtate, precum Sahara și Caucaz, s-au confruntat cu Aliații pe teritorii populate în mare parte de musulmani. Oficialii naziști au văzut islamul ca pe o forță puternică cu aceiași dușmani ca și Germania: Imperiul Britanic, Uniunea Sovietică și evreii. *Războiul Islamului și Germaniei Naziste* este prima relatare cuprinzătoare a încercărilor remarcabil de ambițioase ale Berlinului de a construi o alianță cu lumea islamică.

David Motadel explică modul în care oficialii germani au încercat să promoveze al Treilea Reich ca patron al islamului. El explorează politicile și propaganda Berlinului în zonele de război musulmane, precum și munca extinsă pe care autoritățile au întreprins-o pentru recrutarea, îngrijirea spirituală și îndoctrinarea ideologică a zeci de mii de voluntari musulmani care au luptat în Wehrmacht și SS.

Islamul și războiul Germaniei naziste dezvăluie modul în care trupele germane de pe teren în Africa de Nord, Balcani și frontul de Est s-au implicat cu diverse populații musulmane, inclusiv romi musulmani și evrei convertiți la islam. Combinând argumente măsurate cu o manipulare cu măiestrie a detaliilor, ea luminează impactul profund al celui de-al Doilea Război Mondial asupra musulmanilor din întreaga lume și oferă o nouă înțelegere a politicii religiei în cel mai sângeros conflict al secolului al XX-lea

Acesta nu a fost primul caz de Türkenfieber sau febră turcă din Germania. Turcia intrase în Primul Război Mondial nu întâmplător, ci pentru că Germania unse șinele: antrenarea ofițerilor, furnizarea de arme și îndepărtarea țării de Marea

Britanie și Franța. Hitler a vrut să repete experimentul Kaiserului în căutarea unui rezultat mai bun. Până în 1936, Germania a furnizat jumătate din importurile Turciei și a cumpărat jumătate din exporturile Turciei, în special cromit, vital pentru producția de oțel. După moartea lui Atatürk în 1938, succesorul său, İsmet İnönü, a trecut între puteri. În 1939, Turcia a semnat un tratat de apărare reciprocă cu Marea Britanie, dar în 1941 Turcia a fost de acord cu un Tratat de prietenie cu Germania, asigurând flancul sudic al lui Hitler înainte ca acesta să invadeze Rusia. İnönü a sugerat că Turcia s-ar alătura luptei dacă Germania ar putea cuceri Caucazul.

După cum scrie David Motadel în „Războiul Islamului și Germaniei naziste”, musulmanii au luptat de ambele părți în al Doilea Război Mondial. Dar numai naziștii și islamiștii au avut o dragoste politico-spirituală. Ambele grupuri urau evreii, bolșevicii și democrația liberală. Ambii au căutat ceea ce Michel Foucault, laudând Revoluția iraniană din 1979, va numi mai târziu „transfigurarea lumii” spiritual-politică prin „luptă”. Califul, a explicat islamistul Zaki Ali, a fost „führer-ul credincioșilor”. „Făcut de evrei, condus de evrei— prin urmare bolșevismul este inamicul natural al islamului”, a scris Mahomed Sabry, un propagandist al Frăției Musulmane din Berlin, în „Islam, Iudaism, Bolșevism”, o carte pe care ministerul de propagandă al Reichului i-a recomandat-o.

Până la sfârșitul anului 1941, Germania controla populații mari de musulmani din sud-estul Europei și Africa de Nord. Politica nazistă a extins marile scheme ale Germaniei imperiale spre scopuri nebunești moderne. Pentru a ajuta „lupta de eliberare a islamului”, ministerul de propagandă le-a spus jurnaliștilor să laude „lumea islamică ca factor cultural”, să evite critica islamului și să înlocuiască „antievreiesc” cu „antisemit”. *În aprilie 1942, Hitler a devenit primul lider european care a declarat că islamul este „incapabil de terorism”. Ca de obicei, este greu de spus dacă Führer-ul a dat tonul sau doar a amplificat obsesiile poporului său.*

La fel ca Atatürk, Hitler a văzut renașterea turcă ca fiind rasială, nu religioasă. Germanii de origine turcă și iraniană au fost scutiți de legile de la Nürnberg, dar statutul rasial al arabilor germani a rămas nedefinit din punct de vedere creativ, chiar și după septembrie 1943, când musulmanii au devenit eligibili pentru aderarea la Partidul Nazist. *Pe măsură ce războiul a continuat, musulmanii balcanici s-au adăugat „popoarelor rasiale valoroase ale Europei”. Liderul arab palestinian Haj Amin al-Husseini, Marele Mufti al Ierusalimului, a recrutat mii dintre acești „musligermani” ca primii voluntari negermanici pentru SS. De asemenea, prizonierii sovietici de origine turcă s-au oferit voluntari. În noiembrie 1944, Himmler și Muftiul au creat o școală condusă de SS pentru imami militari la Dresda.*

Haj Amin al-Husseini, fondatorul naționalismului palestinian, este renumit pentru eforturile sale de a-i convinge pe naziști să-și extindă genocidul asupra evreilor la Mandatul Palestinei. Muftiul i-a întâlnit pe Hitler și pe Himmler la Berlin în 1941 și le-a cerut naziștilor să garanteze că atunci când Wehrmacht-ul i-a alungat pe britanici din Palestina, Germania va stabili un regim arab și va

ajuta la „înlăturarea” evreilor săi. Hitler a răspuns că Reich-ul nu va interveni în regatul muftiului, decât pentru a-și urmări scopul comun: „anihilarea evreilor care trăiesc în spațiul arab”. Muftiul s-a stabilit la Berlin, s-a împrietenit cu Adolf Eichmann și a făcut lobby guvernelor României, Ungariei și Bulgariei pentru a anula planul de transfer al evreilor în Palestina. Ulterior, aproximativ 400.000 de evrei din aceste țări au fost trimiși în lagărele morții.

Motadel descrie relațiile cu naziștii muftiului, dar excelează și în descoperirea altor personaje odioase. Printre ei: Zeki Kiram, ofițerul otoman devenit discipol al lui Rashid Rida, fondatorul Frăției Musulmane; și Johann von Leers, un profesor nazist care s-a convertit la islam și a devenit Omar Amin, un publicist antisemit pentru Egiptul lui Nasser.

Marii colaboratori musulmani au scăpat. Temându-se de revoltele musulmane, Aliații nu l-au judecat pe mufti drept criminal de război; a murit la Beirut în 1974, eclipsat politic de tânărul său văr, Mohammed Abdul Raouf al-Qudwa al-Husseini, mai cunoscut sub numele de Yasser Arafat. Între timp, la München, voluntarii SS supraviețuitori, alături de refugiați din Uniunea Sovietică, au format prima comunitate islamică postbelică a Germaniei, liderii ei un fost imam Wehrmacht și fostul imam șef al Diviziei SS Musulmane de Est. În anii 1950, unii dintre foștii naziști musulmani din München au lucrat pentru serviciile de informații ale SUA, înăsprind „centura verde împotriva comunismului”.

O idee revoluționară trebuie să fie însămânțată înainte ca, în cuvintele lui Heidegger, „deodată puterile nelegate ale ființei să apară și să fie realizate ca istorie”. Au trecut șapte decenii între primăvara revoluționară a Europei din 1848 și Revoluția Rusă din 1917. Efectele însămânțării ideologice de către Germania a societăților musulmane în anii 1930 și 40 devin evidente abia acum.

Book Review: ‘Atatürk in the Nazi Imagination’ by Stefan Ihrig and ‘Islam and Nazi Germany’s War’ by David Motadel – WSJ, De Dominic Green THE WALL STREET JOURNAL, January 16, 2015

Atatürk in the Nazi Imagination

By Stefan Ihrig, Stefan Ihrig. HARVARD University Press, 2014.

Islam and Nazi Germany’s War

By David Motadel HARVARD University Press, 2014.

<https://www.wsj.com/articles/book-review-ataturk-in-the-nazi-imagination-by-stefan-ihrig-and-islam-and-nazi-germanys-war-by-david-motadel-1421441724>

De ce și-a dorit Hitler să fie musulman? Atatürk i-a fost maestru și a servit ca model planurilor și viselor lui Hitler. Autor: Dominic Green

Subiect: Cei familiarizați cu elementele de bază ale istoriei germane în timpul Primului Război Mondial sunt conștienți de legăturile sale strânse cu Imperiul Otoman și, ulterior, cu Noua Turcie fondată de Mustafa Kemal Atatürk. Cu toate acestea, nu a existat o cercetare aprofundată și sistematică a acestei relații, a alianței și a consecințelor acesteia. Au trecut șapte decenii între primăvara revoluționară a Europei din 1848 și Revoluția Rusă din 1917. Efectele însămânțării ideologice de către Germania a societăților musulmane în anii 1930 și 40 devin evidente abia acum.

Translator și redactor: Victoria Sara Dazin